

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetésekénél:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... » 16.— | nyolczad oldal » 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A kath. iskolák föntartása.

Konstatálnunk kell, hogy a közoktatásügyi kormányzat a legujabb időben mindent elkövet, hogy a róm. kath. iskolák föntartását a polgári községek ne eszközölhessék. Az a törekvés ott nyilvánul kiválóan, hol az iskola kifejlesztésre szorul. Mert ugymond: «A polgári községek a felekezeti iskola fejlesztését még az esetben sem eszközölhetik, ha netán a létező felekezeti iskolának a polgári község föntartója volna».

Ezzel szemben ha fölállítom az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 25. §-ának második bekezdését, a mely szerint: «Azon már fönnálló hitfelekezeti iskolákra nézve mindazonáltal, a melyek eddigelé a község vagyonából és jövedelméből tartatnak fenn, szabadságában áll az illető községnek az eddigi gyakorlatot továbbra is föntartani», minden jogérzékkel bíró embernek azt kell követelnie, hogy az előbbi nem más, mint a tételes törvénynek semmi körülmények között meg nem engedhető önkényes, tehát törvényellenes megmésztása.

Mert miről van szó a törvényben? **iskoláról**, jegyezzük meg jól magunknak: **iskoláról**, amelyet a hivatkozott törvényes rendelkezés szerint a polgári községnek szabadságában áll a gyakorlat szerint föntartani. S miben áll a föntartás?

Abból, hogy az iskolát a törvényes kellekeknek megfelelően tatarozzák, ha ledül, fölépítik, ha szükség van reá, kibővítik és a szükséges kellekekkel ellátják — szóval gondozzák.

S miben áll a gyakorlat? Abból, hogy annakelőtte a polgári községek a felekezeti iskolák föntartását az iskola tatarozásával, ha ledül, fölépítésével, ha kellett, kifejlesztésével és a szükséges kellekek ellátásával eszközölték.

Tehát a tételes törvényben az «*eddigi gyakorlat*» kifejezése oly jogilag nyilvánvaló és tiszta meghatározás arra nézve, hogy a polgári község, ha akarja a felekezeti iskolát, ha nem felel meg a követelményeknek, újra építheti és ki is fejlesztheti, hogy ehhez kétség sem férhet.

A mi a 25. §. első bekezdését illeti, az csak oly iskolákra vonatkozhatik, a melyek az alaptörvény életbeléptetése után keletkeztek; mert ha az előbbiekre is, akkor a második bekezdés nem egészítené ki az elsőt.

Teljesen érthetetlen az a föltevés, illetőleg fölfogás, hogy az iskola föntartását a polgári község vagyonából és jövedelméből szabad elhatározása alapján azért sem eszközölheti, mert a kifejlesztést eszközölő tanterem már nem tanteremnek, hanem önálló iskolának minősítendő.

Hogy ez mekkora fogalomzavar, azt igazolja az «iskola» és a «tanterem» fogalmainak meghatározása.

Az «iskola» intézmény; a «tanterem», pedig ezen intézménynek egyik olyan kelleke, a mely nélkül nincs iskola, de a melyből egy iskolában lehet 1, 2, 3, sőt több is és azért ha több is van, az iskola csak *egy*. A tanterem száma nem lényeg, hanem csak járulék. Ha tehát egy létező iskola kifejlesztetik egy-két tanteremmel, ezek a tanteremek nem képeznek külön-külön egy-egy iskolát, csak kellekeit az iskolának. A miből ismét az következik, hogy az iskolának a polgári község vagyonából és jövedelméből szabad elhatározás alapján történendő kifejlesztése épen-séggel nem ütközik a törvény 24. §-a első bekezdésében foglalt rendelkezésébe. És a ki ebben összeütközést lát, annak jogelmélete igen is **ellentétben** van a törvény sarkalatos kifejezésével, mely azt mondja: «*szabadságában áll az illető községnek az eddigi gyakorlatot továbbra is föntartani.*»

Tessék megegyezni!

Természetes, ha a közoktatásügyi kormányzat illetékes faktorainak jogelmélete szerint a kurens leérkezik a közigazgatási bizottságokhoz, a melyben szerintük a felekezeti iskola a polgári község által az eddig fönnállott gyakorlat és szabad elhatározás alapján sem fejleszthető, utasítják a községeket, hogy ha a hitközségek az iskolák fejlesztését nem tudnák vagy nem akarnák eszközölni, az esetben a létező felekezeti

iskolába be nem iskolázható tankötelesek beiskolázásáról községi iskola föllállításával kell gondoskodni.

Igen ám, de miből?

Itt előáll az alaptörvény 36. §-a, a mely szerint: «azon községi tagok és birtokosok, kik a jelen törvényben kijelölt köteleknek megfelelő hitfelekezeti iskolát tartanak fenn, csak annyiban köteleztetnek a községi iskola főtartásához hozzájárulni, a mennyiben azon összeg, a melylyel a saját hitfelekezeti iskolájuk főtartásához pénzben, vagy terményekben járulnak, egyenes adók...»

Azt nagyon jól tudom, hogy a községi iskola föllállításával az iskolafőtartási teher egyszerre a hitközségek terheire hárulnak, kivéve természetesen a községeknek szerződésrel lekötött kötelezettségeit, de ha 10—20, esetleg 30 tankötelestől van szó, vajon ezeknek szülői fogják a községi iskola föllállításának és főtartásának költségeit fedezni? És ha esetleg azok a szülők mind földhöz ragadt szegények és más vallási felekezethez tartozók?

Nos, méltóztassanak mindazok a dolog lényegéhez hozzájárulni, a kik az elemi népiskolák főtartására vonatkozólag az újabb jogelmélet iránt érdeklődnek és bizonyítsák be, hogy nincs igazam, mikor azt állítom, hogy a felekezeti iskolákat a törvény értelmében igen is fejleszthetik a polgári községek, mert a fejlesztés *nem önálló része az iskola főtartásának*. Ha pedig nem önálló, akkor a törvény világos szavaival ellentétben áll a polgári községeknek a felekezeti iskolák főtartására, illetőleg kifejlesztésére vonatkozólag szabad elhatározásból magukra vállalt kötelezettségüknek korlátozása, illetve ellátása.

A fentieket különösen figyelmebe ajánlom a kultuszminiszterium V. a. ügyosztálya vezetőjének, Halász Ferenc osztálytanácsosnak, s azoknak, a kik vélem ellentetes nezetet vallanak e tekintetben, de azoknak is, kik állásuknál fogva a felekezeti iskoláknak a törvény értelmében való főtartását védeni kötelesek.

Esztorgom.

Bertalan Vincze.

Az alkohol és az iskola.

(Folytatás.)

Ha a kötelező alkoholelles oktatásnak, mint külön és önálló tárgynak a népiskolába való behozatalát szükségtelennek tartom is, annyit mindenesetre óhajtok magam is, hogy e kérdéssel úgy a tanítóképző, mint a népiskola az eddigénél bővebben és behatóbban foglalkozzék. A tanítóképző a hitoktatás, egészségtan, gazdaságtan, különösen a nevelés tan révén nagyon gyakran és nagy sikerrel foglalkozhatik az alkohol romboló munkájával. Az ifjúsági önképzőkörök hivatásával szintén nem ellenkezik, ha ilyen gyakorlati kérdéseket behatóbb tanulmány és vita tár-

gyává tesznek. Az elméleti oktatással kapcsolatban, annak szükséges kiegészítéseképp pedig be kell vonni az ifjúságot azokba a társadalmi mozgalmakba, a melyek az alkohol leküzdésére irányulnak. Ide tartoznak elsősorban mindazok az egyesületek, a melyek az erkölcsi élet biztosítását czélozzák, mert bizonyos, hogy az erkölcsi ellenálló erő, az önmegtagadás, a jóra, az erkölcsi tökéletesedésre irányuló szilárd akarat a legbiztosabb fegyver a szenvedély uralma ellen. Erkölcsi erő nélkül nincs hatalom e baj ellen. A mit tehát a hit és erkölcsi előadások a mértékletlenség bűnéről, az egészségtan az alkohol romboló hatásáról, a természet-tudomány és gazdaságtan az anyagi pusztulásról, a nevelés tan az önértel hanyatlásáról és ezen bajoknak ellenszereiről elméletileg tanít, azt az ifjúsági egyesületek gyakorlatilag igyekezzenek megismertetni és a mennyire lehet, megvalósítani. Hasonló eredményt szül a társadalmi mozgalmak ismertetése, az alkoholelles egyesületek működésének, czéljának, belső életének, elért eredményeinek előadása, de különösen ilyen irányú egyesületek alapítása magában a képezői ifjúság kebelében és a tanulók fejlettségéhez mérten a népiskolában. Ez nálunk még új dolog ugyan, de nem fölösleges és eléggé okadatolják azok a mind sürűbben fölhangzó panaszok, a melyek az életben, sőt sajnos, néha az iskolában is elég alapot nyerne. Ha a magyar népiskolák annyi mindenben utánozzák a külföldet, akkor utánozzák ebben is. Ez a legüdvösebb. A külföldön már vannak iskolai egyesületek, a melyeknek czéljuk a mértékletesség, önmegtartóztatás. Különösen Anglia mutat föl e téren nagy eredményeket, a hol a társadalmi munkába bevontak a tanuló ifjúságot is. Az angol mértékletességi irodalom gazdagsága fölülmulja az összes művelt államok e nemű irodalmát. A népszerű értekezéseken, röpiratokon, hivatalos közlönyökön és az egyes egyesületek évi jelentésein kívül külön az ifjúság számára írt olvasókönyvek és az ifjúság oktatását czélzó lapok azok az eszközök, a melyek az iskolásgyermek alkohol-ellenes küzdelmét bevezetik. Az ilyen olvasókönyvek a rendes tankönyvek mellett egyformán használatnak, az ifjúsági lapok pedig oktató és gyakorlati életből vett elbeszélésekkel, költeményekkel, esimes képekkel, érdekes történetekkel szolgálják az alkoholelles mozgalmak ügyét. Az elméleti oktatáshoz járul azután a gyakorlati eselekvés. Az angol mértékletességi egyesületek ugyanis működésüket az ifjúság tényleges bevonásával igyekeznek maradandó hatásúvá tenni. Így jöttek létre a «Remény Egyesületei», a melyeknek két ága van, egyik részét a 8—14 éves gyermekek, másik részét pedig a 14—18 éves ifjak képezik. Úgy a gyermekek, mint az ifjak szabad elhatározásból, de szülői beleegyezés alapján lépnek az egyesületbe s azt az ünnepélyes ígértelet teszik, hogy semmiféle szeszes italt nem isznak. Ezeknek az egyesületeknek működése valóban

bámulatra méltó. Csupán Londonban 200.000, az egész angol birodalomban pedig 1.500.000 ifjú tagot számláltak már az 1886. évben. Ilyen hatalmas szervezet és ilyen nagyarányú társadalmi működés nem maradhat hatás nélkül. Természetesen, hogy az iskolai ifjúság bevonása nem történik a tanítóság közreműködése nélkül, sőt elsősorban a tanítókat és a tanítónőket igyekeznek az eszmének megnyerni; azért a mértékletességi egyesületek hivatalos közlönyeiket, röpirataikat stb. ingyen osztják szét a tanítóság között. Ha a tanítóság az eszmének meg van nyerve, az eredmény is biztosítva van.

Esztergom.

Guzsvenitz Vilmos.

(Folytatása következik.)

Közükatási reform Angliában.

(Folytatás.)

Anglia ezúttal sem mondotta ki, hogy benne az iskola az állam monopóliuma; ellenkezőleg az új törvényben ez az elv domborodik ki: a nép minden gyermekének — tekintet nélkül vallására — van joga az állam gondoskodására; tehát a hitvallásos iskolákat épen úgy támogatja az állam, mint bármely mást s lelkünk fekszik, hogy az előbbieket se maradjanak el épen a nemzet érdekében a többi iskolától, akár külső megjelenés, akár tanítási eredmény és ennek eszközei tárgyában.

Az állam hatalma ugyan növekedett az iskolák s különösen a hitvallásos iskolák fölött, hiszen az épületeiket föntartásra átadták neki, de ettől komolyan senki sem tart Angliában, különösen azért, mert pártfogása alá vette s így nem fogja üldözni őket; mert támogatása lehetetlenbe teszi azt a kifogást, mintha az új iskolák nem felelőnének meg a követelményeknek; s mert ezentúl is fönnáll a jog, hogy felekezetek, közösségek vagy egyesek szabadon alapíthatnak nyilvános elemi iskolákat.

Most már minden üdvös haladás az új közoktatási törvény végrehajtásától függ. Ez elé is bizalommal tekintenek az angol katolikusok, akiknek első kötelességük volt, katolikus iskolagyűlétekké, illetőleg iskolakötelekké alakulni, a melyeknek tudvalevőleg joguk lesz a helyi iskolai bizottságokba tagokat küldeni. Mindegyik egyházmegye megalakította a maga iskolaköteleket, a melynek tehát törvényes a létezése; ezeknek képviselői pedig beható tanácskozásokat folytattak *Vanghan* bíbornok elnöklete alatt, hogy miként érdeklí őket a törvény végrehajtása. A legfőbb dolog lesz, alapos körültekintéssel választani meg azokat a tagokat, a kiket a grófsági, tanácsok vagy a városi képviselőletek iskolai bizottságaiba küldenek (mert az új törvény az előbbieket mellé a *County Councilok* mellé az utóbbiakat: a *Borough Councilok*at is sorozza, mint a melyeknek szintén lesz joguk helyi iskolai bizottságokat szervezni), hogy ezekben becsüle-

tesen és buzgóan képviseljék a katolikus iskolák érdekeit. Ugyanecképen és ugyane dologban buzgólkodnak az anglikánok is a *londoni* püspök vezetése alatt. Ha pedig az angol katolikusok fölhasználják a törvényadta jogokat, iskolaiügyük nagyszabású lendületnek néz elébe; de ezt csak buzgó és odaadó munkássággal lehet elérni. A legnagyobb akadályt elhárították előle: a felekezetnélküli iskolák busás támogatását az ő kárukra és a többi felekezeti iskolák hátrányára. Ezentúl anyagi eszközökben sem lesz hiány, mert az állam igazságosan fogja ezeket kiszolgáltatni. A katolikusoknak azonban még mindig kell majd áldozatokat hozniok, mert iskoláikat nem teljesen tartja el az állam, csak a segélynek igazságos volta lett törvényesen biztosítva.

Kétségtelenül nem tökéletes alkotás az új közoktatási reform Angliában. Az iskolaföntartó által kinevezett tanítót kifogásolhatja a helyi bizottság — pedagógiai szempontból; az is hiány, de ha megvan a méltányosság és érzék az igazságosság iránt, azzal a jóváhagyással vagy elmondattással nem fognak visszaélni, annál kevésbé, mert a katolikus iskolák is képviselve lesznek abban a bizottságban.

Még nagyobb baj, hogy ennek a bizottságnak tagjai befolyhatnak majd a katolikus iskolák vezetésére; ezt azonban, sajnosan, elkerülni nem lehetett. Ennél csaknem jobb volt a régi helyzet, a mikor a katolikus iskola élén háromtagú bizottság állott, a melynek elnöke rendszerint a lelkész volt s az ellenőrzés állami felügyelet címén csak akkor volt bosszantó, mikor a katolikus iskolától minden áron meg akarták tagadni az állami támogatást. Némileg megnyugtató e tekintetben *Balfour* miniszterelnök nyilatkozata, a ki kijelentette, hogy a vallásszabadság elnyomásának mindig útjában fog állani s hogy az új felügyelő-bizottságok ilyen hónapban sohasem fognak hatalmukkal visszaélni; világos, hogy másrészt a katolikusok földadata lesz iskoláikat színvonalon tartani, a mi az állami támogatással anyagi szempontból immár biztosítva van. A lordok háza, mint láttuk, föntartotta ezt az intézkedést, daczára, hogy csaknem mind a harminczkét katolikus lord felszólalt ellene; különösen pedig *Talbot* lord, az angol katolikusok egyik vezérferfia, a *norfolki* herczeg közeli rokona és örököse.

Baj az is, hogy a katolikus iskolákba másvallású hitoktatók is beléphetnek, mert a törvény elrendeli, hogy ezt meg kell engedni, ha másvallású szülők követelik. Mi is Magyarországon megszívlelhetjük azokat, a miket a *northamptoni* püspök mondott a nem katolikus szülőknek ezen jogára vonatkozólag: «Nagyon világos — mondotta a püspök — hogy nincs szükségünk ilyen gyermekeket látni iskoláinkban; jelenlétiük okvetlenül le fogja szállítani az erkölcsi színvonalat, anélkül, hogy számba vessük társalgásuk és példáiuk befolyását. Fontos dolog tehát, hogy iskoláinkba lehetőleg ne fogadjuk be a nem

katholikus gyermekeket: mert katolikusok emeltek a nemük pénzén az iskoláikat s körülbelül meg is szentelvényűntök szent örökségüket, ha iskoláink kapott megváltók ezeknek a vallás-aktatónak.

A belátással bíró pedagógus igazat fog adni a *metropolitani* püspöknek. Katolikus középiskoláinkban, illetőleg legnagyobb részükben az a körülmény, hogy idegen vallású tanulók is voltak jelen az előadásokon, okozta azt, hogy ezeket az előadásokat, például a történeteket és természettudományiakat, keresztény szellem nem leghette át. Idővel annyira hozzászórtak a egyes vallású tanulóifjúsághoz, hogy szinte magától értetődőnek tekintették az előadásokból minden vallási vonatkozást eltávolítani s közben a korszellem, a liberalizmus, az erős keresztény meggyőződés hiánya még inkább mutatkozott tanáraink működésén. All ez a megjegyzés megfelelő korlátok között katolikus népiskoláinkra vonatkozólag is; most ebben a tekintetben is föltétlenül igazra van egy másik angol katolikus püspöknek, a *salfordinak*: «A katolikusokra nézve — mondotta — a nevelés főelve, hogy a gyermeknek ne csak testét és lelkét hassa át ez a katolikus nevelés, Istennel és felebarátaival most és mindörökké tartó viszonylataiban; hanem a vallási eszmének és létkörnek az oktatás világ vonatkozású részletébe is be kell hatolnia anélkül, hogy valaha elhessen azt tőlük választani: szóval minden tárgyat, minden leccket át kell azoknak hatni».

Angliában még mindig az új közoktatási törvény végrehajtásával vannak elfoglalva. Sok rendbeli nehézségekkel jár, úgy, hogy alig mulk elhet, hogy államférfiak és miniszterek ne tartanának a nép előtt beszédeket, melyekben a törvényt védelmezik s utasításokat adnak a végrehajtására vonatkozólag. *Devonshire* lord, a Board of Education vezetője például legutóbb fejtegette ki, hogy a szülők buzgalmatól, közreműködésétől és érdeklődésétől függ, hogy a hitvallásos iskola fog-e Angliában virágozni. A helyi iskolai bizottság révén van befolyásuk az iskola menetére s az új törvénynek különösen azt az előnyét emelte ki, hogy a városi és falusi népiskolák között minden tekintetben különbséget tesz s különösen az utóbbiaknál teszi lehetővé, hogy a népoktatás teljesen gyakorlatias keretekben mozogjon, tekintettel a mezőgazdaság és a kisipar szükségleteire; míg a régiebb 1870-iki törvény az akkor uralkodó liberálizmus szelleméből folyólag még a falusi gyermekektől is kultúrköröket akart nevelni, főleg abból a szempontból, hogy megingatta vallási meggyőződésüket.

Előkelő, gazdag és tudós világi urak is buzgólkodnak püspökeikkel egyetemben az új törvény végrehajtása körül. Közéjük tartoznak a katolikusoknál első sorban a már említett *Talbot* lord, *Landslaw* marquis stb.; az anglikánoknál fíradhatatlanul dolgozik *Halifax* lord a *londoni* és *rochesteri* püspökökkel egyetemben, hogy a tör-

vényadta előnyöket kihasználják felekezeti iskolák érdekében. A *westlyingusok* felekezete sokáig ugyan ellene volt a törvényjavaslatnak, de megszavazása után belenyugodtak, s iskoláikat most ők is nagyban gondozzák. Nem szűnt meg azonban többi non-conformista nyugtalansága; féktelenül izgatnak a már érvényben levő törvény ellen is. *Clifford* dr. pedig, nagybefolyású vezérük, egyenesen arra akarja vinni őket, hogy az adófizetést tagadják meg, mert ezekből az adókból fogják föntartani részben a felekezeti iskolákat is. Épen olyan éretlen gondolat ez, mint a milyen a francia nacionalistáké volt, a kik a kongregációk üldözése miatt nagy láрма mellett tenyegetőztek adómegettadással; mintha bizony olyan könnyű munka volna ez a modern centralizált állam hatalmi eszközeivel szemben; az az üldözés a bevallott ürügy volt, a tulajdonképeni oka pedig az volna az adómegettadásnak, hogy a kormányzást lehetetlenné téve, esetleg magukhoz ragadják a hatalmat. A francia nacionalisták nagy lármája lecsendesedett s így fogják beadni a derekukat az angol disszenterék is, mert a szabad Angliában is végre szokták hajtani az adót.

London felekezetnélküli tanítói hasonló merészséggel izgatnak az új törvény ellen. Közel 600,000 gyermek van a kezeik alatt s körülbelül egyharmada a tanerőknek nő. Nagy küldöttségben mentek tehát a *Board of Education*-ba *Ansahoz*, a hivatal parlamenti, tehát politikai államtitkárjához s két hónappal a törvény megszavazása után módosítását követelték. *Ansou* nagyon hűvösen fogadta őket, mert nyilvánvaló, hogy miért nincsenek megelégedve az új törvénytől, a mely az iskolaföntartókkal igazságosan bánik, míg 1902 végéig az állami iskoladók legnagyobb része felekezetnélküli iskolák és tanítóikra fordítottat. Érthető tehát, hogy viszonylag fényes pozícióikból engedni nem akarnak, a melyeket pedig az új törvény alaposan redukált.

Az új angol közoktatási reformból egy nevezetes tanulságot levonhatunk: a legbeesületesebben támogatja a hitvallásos iskolákat közpénzeiből; s ez az irány mutatkozik *Németországban* és *Ausztriában*, mindkét birodalomban szükségesnek találják az iskolának erre a típusára visszatérni, ezt még állami eszközökkel is teljesíteni, mert busásan megelégették a liberális, a felekezetnélküli iskolát, a mely meg iparkodván fosztani a népet vallásától, megrendítette az állam és társadalom alapjait is. Ez az eszme *Franciaországban* még nem jutott uralomra, útját állja a fanatikus szabakóműves uralom, a mely Olaszországban enyhébben mutatkozik s egyébként itt is mindinkább hódít a hitvallásos iskola.

Csak Magyarországon látjuk azt, hogy az állami iskola fejlesztésének kedvéért, katolikus népiskoláknak megszüntetése mellett, emezeket a kormány csak alamizsnában részesíti s a bol-

kéz alatt teheti, megingatja a lételüket. Az a sajnátságos látvány, hogy míg a külföldet, *Angliát* és *Németországot* különösen bámuljuk, pedagógiai reformjaikat utánozzuk, éppen a hitvallásos iskolákkal szemben való magatartásukat nem tesszük magunkévá. *Dr. Vetési József.*

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Értesítés. A pécsi tanítóképző-intézetben a tanképesítési vizsgálatok I. évi június hó 3-án reggeli 8 órakor az írásbelivel kezdődnek, a szóbeliek pedig június 9-én lesznek. Folyamodványok alulírott igazgatóságához címzeve, keresztlevelel, orvosi, erkölcsi, működési és az összes iskolai bizonyítványokkal látandók el. A tanítóképző évfolyamait másutt végzett tanítójelöltek, vagy azon magántanulók, kik engedélyük alapján ezuttal a IV. évfolyamról magánosztály-vizsgálatot és ennek sikeres kiállása esetén egyszersmind képesítő vizsgálatot is elhajtának tenni, engedélyük alapjának is tartoznak mellette és ezenkívül május 14-én d. e. 11 órakor az igazgató hivatalos helyiségében személyesen is jelentkezni. Az utóbbiak magánosztály vizsgálatát és pedig az írásbeli május 15-én, a szóbeli május 16-án reggeli 8 órakor tartatik. A kérvények az intézeti igazgatóságnál május 23-ig nyújtandók be. Későn érkezett vagy hiányosan felszerelt kérvények tekintetbe nem vétetnek. Intézeti növendék képesítő vizsgálatát teljesen díjlan; idegenek vagy magántanulók 40 koronát fizetnek. A magán- és nyilvános tanulók okleveleért külön 2 korona és a magánosztály-vizsgálatokért egyenkint 40 korona 30 fillér jár. Mindezen díjak előre fizetendők. Pécsen, 1903. április 29-én. *A pécsi tanítóképző-intézet igazgatósága.*

Fölvetel a nagyszabasi tanítóképző-intézetbe. A következő 1903—1904. tanévre az I. osztályba fölvetéért folyamodhatnak 14. életévüket betöltött olyan leányok, kik a felső leányiskolát, a polgári, vagy felsőbb leányiskola, vagy a leánygimnázium négy alsó osztályát sikerrel végezték. *Fölvételi vizsgálat nélkül*, de pályázati kérvények alapján történik a fölvetel. A fölvételi kérvényhez a következő okmányok csatolandók: 1. Keresztlevelel; 2. iskolai bizonyítvány a megelőző iskolai évről s az ideai főosztályi értesítő; 3. orvosi bizonyítvány a folyamodónak a tanítói pályára alkalmas voltáról. A kérvényben kitéendő, hogy *bejáró* vagy *bejáró* akar-e lenni a növendék. Benakási bavi díj 18 írt. (36 kor). A kérvényeket az intézeti igazgatósághoz *június hó 15-éig* kell benyújtani. A fölvetel július hó első napjaiban lesz elintéztve, miről az érdekeltek aonnal értesítést nyernek. A III. osztályba fölvehető, a kik kisdövényről oklevelet szereztek, vagy a felsőbb leányiskola, esetleg a leánygimnázium hat osztályát végezték. Az ilyen tanulók az I. és II-ik évfolyam különbözeti tárgyaiból vizsgálatot tesznek. A benakásról *projektlust* szívesen küld az igazgatóság. Nagyszabasi, 1903. május 4-én. *Dr. Billingszky Lajos* képző-intézeti igazgató.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A vácz-egyházmegyei kath. tanító-egyesület *«Föld-nyitási kör»* rendes közgyűlését I. évi június hó 4-én délelőtt 9 órakor szentmisével kezdődőleg Gödöllőn a róm. kath. népiskolában fogja megtartani, melyre a tisztelt tagtárs és a főtiszt. plébános urakat, valamint a néptanács és tanügy barátait van szerencsénk tisztelettel meghívni. A gyűlés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének fölolvastása. 3. A világi tisztikar 3 évi időtartamú megbízatása lejárta, világi elnök- és jegyzőválasztás. 4. Az alapszabályokban előírt rendes ügyek elintézése. 5. A kör által kifizűtt s a bíráló-bizottság által legjobbnak ítélt dolgozat s az erre vonatkozó bírálat fölolvastása és ezen fölötti módszertani szabad

vitatkozás. 6. A kath. tanítók orsz. bizottsága a nem állami tanítók fizetése rendezése tárgyában megindult mozgalom megbeszélése. 7. A tanügy terén szerzett egyes tapasztalatok szabad feltárása és hozzászólása. Gödöllő, 1903. április hó 23. *Bazsanth Vince* vil. elnök, *Szoboda Ignác* jegyző.

Meghívó. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanító-egyesület *körmendi kör* I. évi tavaszi közgyűlését május hó 14-én délelőtt Egyházas-Bádogozon tartja meg, melyre minden tanügybarátot tisztelettel meghív az elnökség. Körmenden, 1903. május 4-én. *Tardány Mihály.*

Meghívó. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanító-egyesület *zalaegerszegi csernési kör* tavaszi gyűlését I. hó 14-én d. e. 10 órától kezdve Alsó-Bagodban tartja az elemi népiskola tantermében, melyre a I. tagokat és az érdeklődőket tisztelettel meghívom. A gyűlés szentmisével kezdődik, melyen a körbeli tagok énekelnek, miért is kérem a tagokat, hogy lehetőleg iparkodjanak kissé korábban megjelenni. Targysorozat: 1. Elnöki megnyitó és jelentés. 2. Jegyzőkönyvek fölolvastása és hitelesítése. 3. A bírálóbizottság jelentése a beérkezett pályamunkákról. 4. A társakörök indítványainak fölolvastása és tárgyalása. 5. Új tagok fölvétele. 6. Pénztárnok jelentése és tagdíjfizetés. 7. Indítványok. Sajtór. 1903. május hó 4-én. *Külör Károly* körelnök.

Tanítói gyűlés. A kassavidéki róm. kath. tanító-egyesület folyó évi április hó 28-án tartotta Bozsonyban évi rendes vándorgyűlést, melyen a tagok teljes számmal jelentek meg. A gyűlés lefolyása a következő: Hován Endre abaujenyizkei tanító elnöki megnyitóbeszédet az alkoholizmus terjedéséről, annak szomorú következményeiről és e baj orvoslásáról mondott. E rossz szokás terjedésének megállítására és orvoslására legalkalmasabb és legegyszerűbb eszköznek tartja az ifjúsági egyesületeket s ezek szervezésére, alakítására föl hívja a megjelent tagokat. Mert I. az ifjúsági egyesületek által visszatartjuk a fiatalságot — különösen faluhelyen — a dorobólástól és koreszmázástól s ezzel együtt az alkohol mértékelen élvezetétől, 2. az ifjúsági egyesületek, ha jól vannak vezetve, a népet úgy erkölcsében és viselkedésében, valamint szokásaiban rövid idő alatt megváltoztathatják. Ezután fölolvastatták a múlt gyűlésről fölvetett jegyzőkönyvet, mely minden észrevétel nélkül két tag által hitelesítették. Gyakorlati tanítást tartottak: Heindrich Józsefóc rozsonyi tanítónő I—II. osztályban a besz.-értelemgyakorlatokból «A háziállatok ismertetését és hasznát», Fedák József rozsonyi tanító pedig V—VI. osztályban a történelemből «A móhácsi vész» tanította. Mind a két tanítás többek bírálatát folytán jegyzőkönyvi díjszerűtlet lett kifizűtt. Zsembay István esztonfalusi tanító fölolvasta a központi választmány által kifizűtt pályatételről írt két dolgozatát s mind a két dolgozata megválasztás végett a bíráló-bizottsághoz fölterjesztetett. Elnök vita indult meg a felekezeti tanítók fizetésének rendezése ügyében s egyhangúlag elhatározták, hogy a fizetésrendezés céljából megindult mozgalomhoz a kör összes tanítói és tanítónői csatlakoznak, sőt ez ügyben egy rendkívüli közgyűlés összehívását fogják kérni az egyesületi elnöktől.

Meghívó. A Pápa és P. körösi egyesített róm. kath. tanító-egylet I. évi június hó 4-én tartja N.-Gyümöthön tavaszi rendes közgyűlését, melyre az egylet alapító, pártoló és rendes tagjai, nemkülönbén a tanügy barátai tisztelettel meghívhatnak. Targysorozat: 1. 9 órakor szentmise. 2. A gyűlés megnyitása. 3. A korábbi három gyűlésről szóló jegyzőkönyv fölolvastása s azok hitelesítése. 4. Az új tagok fölvétele. 5. Az alapszabályok módosítása. Előadó Lakos István. 6. Gyakorlati tanítás (Eger ostroma című olv.) Kálmán Antal, a helyi V—VI. osztályi. 7. Próbatanítás a levegő jó és rossz tulajdonságairól, Turner Nándor a helyi V—VI. oszt. tanulókkal. 8. A központi gyűlésre kifizűtt tételről, Süle Gábor. 9. A számvizsgáló bizottság jelentése, Lakos István. 10. A felekezeti és községi tanítók fizetésrendezése érdekében a képviselőháznak küldött kérvény bejelentése. 11. Az örszi közgyűlésre a próbatanítás és fölolvastás megállapítása. 12. A «Tanügyi Értesítőre» mikénti előfizetés meghata-

*katholikus gyermekeket; mert katolikusok emlí-
tek a maguk pénzén az iskolákat s körülbelül
meg is szentszentelennék szent örökségüket, ha
iskoláink kapott meggyűzők ezeknek a vallás-
oktatások.*

A belátással bíró pedagógus igazat fog adni a *moribundum* püspököknek. Katholikus középiskolá-
jukban, illetőleg legnagyobb részükben az a körül-
mény, hogy idegen vallású tanulók is voltak
jelen az előadásokon, okozta azt, hogy eze-
ket az előadásokat, például a történetieket és
természettudományiakat, keresztény szellem nem
leghette át. Idővel annyira hozzászóltak a ve-
gyes vallású tanulóifjúsághoz, hogy szinte magá-
tól értetődőnek tekintették az előadásokból
minden vallási vonatkozást eltávolítani s közben
a korszellem, a liberálisizmus, az erős keresztény
meggyőződés hiánya még inkább mutatkozott
tanáraink működésén. All ez a megjegyzés meg-
felelő korlátok között katolikus népiskoláinkra
vonatkozólag is; most ebben a tekintetben is
föltétlenül igaza van egy másik angol katolikus
püspöknek, a *salfordinak*: «A katolikusokra
nézve — mondotta — a nevelés főelve, hogy a
gyermeknek ne csak testét és lelket hassa át ez
a katolikus nevelés, Istennel és felebarátaival
most és mindörökké tartó viszonylataiban; hanem
a vallási eszmék és bűkönek az oktatás világi
vontatkozású részleteibe is be kell hatolnia anélkül,
hogy valaha ellehessen azt tőlük választani; szóval
minden tárgyat, minden leezkét át kell azoknak
hatni».

Angliában még mindig az új közoktatási tör-
vény végrehajtásával vannak elfoglalva. Sok rend-
beli nehézségekkel jár, úgy, hogy alig mulk el-
het, hogy államférfiak és miniszterek né tartaná-
nak a nép előtt beszédeket, melyekben a tör-
vényt védelmezik s utasításokat adnak a végre-
hajtására vonatkozólag. *Devonshire* lord, a Board
of Education vezetője például legutóbb fejte-
tte ki, hogy a szülők buzgalmatól, közreműködésé-
től és érdeklődésétől függ, hogy a hitvallásos
iskola fog-e Angliában virágozni. A helyi iskolai
bizottság révén van betolyásuk az iskola mene-
tére s az új törvénynek különösen azt az
előnyt emelte ki, hogy a városi és falusi nép-
iskolák között minden tekintetben különbséget
tesz s különösen az utóbbiaknál teszi lehetővé,
hogy a népoktatás teljesen gyakorlatias kere-
tekben mozogjon, tekintettel a mezőgazdaság és
a kisipar szükségleteire; míg a régebbi 1870-iki
törvény az akkor uralkodó liberálisizmus szellemé-
ből folyólag még a falusi gyermekekhöz is kultúr-
köröket akart nevelni, főleg abból a szempont-
ból, hogy megingatta vallási meggyőződésüket.

Előkelő, gazdag és tudós világi urak is buzgól-
kodnak püspökeikkel egyetemben az új törvény
végrehajtása körül. Közéjük tartoznak a katholi-
kusoknál első sorban a már említett *Talbot* lord,
Londslaw marquis stb.; az anglikánoknál fíradhat-
atlanul dolgozik *Halifax* lord a *londoni* és
rochesteri püspökökkel egyetemben, hogy a tör-

vényadta előnyöket kihasználják felekezeti isko-
lak érdekében. A *westlyminusok* felekezete sokáig
ugyan ellene volt a törvényjavaslatnak, de meg-
szavazása után belenyugodtak, s iskoláikat most
ők is nagyban gondolják. Nem színt meg azonban
többi non-conformista nyugtalansága; féktelenül
izgatnak a már érvényben levő törvény ellen is.
Clifford dr. pedig, nagybefolyású vezérük, egye-
nesen arra akarja vinni őket, hogy az adófizetést
tagadják meg, mert ezekből az adókból fogják
főntartani részben a felekezeti iskolákat is.
Épen olyan éretlen gondolat ez, mint a milyen
a francia nacionalistáké volt, a kik a kongre-
gázciók üldözése miatt nagy láрма mellett
fenyegetöztek adómehtagadással; mintha bizony
olyan könnyű munka volna ez a modern cen-
tralizált állam hatalmi eszközeivel szemben; az
az üldözés a bevallott ürügy volt, a tulajdon-
képeni oka pedig az volna az adómehtagadásnak,
hogy a kormányzást lehetetlenné téve, esetleg
magukhoz ragadják a hatalmat. A francia na-
cionalisták nagy lármája lecsendesedett s így
fogják beadni a derekukat az angol disszenterek
is, mert a szabad Angliában is végre szokták
hajtani az adót.

London felekezetenküli tanítói hasonló merész-
séggel izgatnak az új törvény ellen. Közel
600.000 gyermek van a kezeik alatt s körülbelül
egyharmada a tanerőknek nő. Nagy küldöt-
ségben mentek tehát a *Board of Education*-ba
Anson-hoz, a hivatal parlamenti, tehát politikai
államtűkárjához s két hónappal a törvény meg-
szavazása után módosítását követelték. *Anson*
nagyon hüvösen fogadta őket, mert nyilván-
való, hogy miért nincsenek megelégedve az új
törvényvel, a mely az iskolafőntartókkal igaz-
ságosan bánik, míg 1902 végéig az állami iskola-
adók legnagyobb része felekezetenküli iskolák
és tanítóikra fordított. Érthető tehát, hogy
viszonylag fényes pozíciókból engedni nem
akarnak, a melyeket pedig az új törvény alap-
osan redukált.

Az új angol közoktatási reformból egy neve-
zetes tanulságot levonhatunk: a legbeesüle-
tebben támogatja a hitvallásos iskolákat köz-
pénzezből; s ez az irány mutatkozik *Német-
országban* és *Austriában*, mindkét birodalomban
szükségesnek találják az iskolának erre a típusára
visszatérni, ezt még állami eszközökkel is fej-
leszteni, mert busásan megelégettek a liberális-
a felekezetenküli iskolát, a mely meg iparkod-
ván fosztani a népet vallásától, megrendítette az
állam és társadalom alapjait is. Ez az eszme
Franciaországban még nem jutott uralomra,
útját állja a fanatikus szabakörműves uralom,
a mely Olaszországban enyhébben mutatkozik s
egyébként itt is mindinkább hódít a hitvallásos
iskola.

Csak Magyarországon látjuk azt, hogy az
állami iskola fejlesztésének kedvéért, katolikus
népiskoláknak megszüntetése mellett, emezeket
a kormány csak alamizsnákban részesíti s a hoi-

kez alatt teheti, megingatja a létüket. Az a sajtóságos látvány, hogy míg a külföldet, Angliát és Németországot különösen bémuljuk, pedagógiai reformjaikat utánozzuk, éppen a hitvallásos iskolákkal szemben való magatartásukat nem tesszük magunkévá.

Dr. Vetési József.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Értesítés. A pécsi tanítóképző-intézetben a tanképesítő vizsgálatok I. évi június hó 3-án reggeli 8 órakor az írásbelivel kezdődnek, a szóbeliek pedig június 9-én lesznek. Folyamodványok alulírott igazgatósághoz címzeve, keresztlevelel, orvosi, erkölcsi, működési és az összes iskolai bizonyítványokkal látandók el. A tanítóképző évfolyamait másutt végzett tanítójelöltek, vagy azon magántanulók, kik engedélyük alapján ezuttal a IV. évfolyamról magánosztály-vizsgálatot és ennek sikeres kiállása esetén egyszersmind képesítő vizsgálatot is (hajtának tenni, engedélyokmányaikat is tartoznak mellékelni és ezenkívül május 14-én d. e. 11 órakor az igazgató hivatalos helyiségében személyesen is jelentkezni. Az utóbbiak magánosztály vizsgálatát és pedig az írásbeli május 15-én, a szóbeli május 16-án reggeli 8 órakor tartatik. A kérvények az intézeti igazgatóságnál május 23-ig nyújthatók be. Később érkezett vagy hiányosan felszerelt kérvények tekintetbe nem vétetnek. Intézeti növendékek képesítő vizsgálatát teljesen díjtalan; idegenek vagy magántanulók 40 koronát fizetnek. A magán- és nyilvános tanítók okleveleért külön 2 korona és a magánosztály-vizsgálatokért egyenkint 40 korona 30 fillér jár. Mindezen díjak előre fizetendők. Pécsen, 1903. április 29-én. A pécsi tanítóképző-intézet igazgatósága.

Főlvétel a nagyszombati tanítóképző-intézetbe. A következő 1903—1904. tanévre az I. osztályba főlvételre folyamatlanak 14. életévüket betöltött olyan fiatalok, kik a felső leányiskolát, a polgári, vagy felsőbb leányiskola, vagy a leánygimnázium négy alsó osztályát sikerrel végezték. *Főlvételi vizsgálat nélkül*, de pályázati kérvények alapján történik a főlvétel. A főlvételi kérvényhez a következő okmányok csatolandók: 1. Keresztlevelel; 2. iskolai bizonyítvány a megelőző iskolai évről s az idej előszaki értesítő; 3. orvosi bizonyítvány a folyamodónak a tanító pályára alkalmas voltáról. A kérvényben kifeendő, hogy *bejelölő* vagy *bejáró* akar-e lenni a növendék. Bejelölési díj 18 frt. (36 kor.) A kérvényeket az intézeti igazgatósághoz *június hó 15-éig* kell benyújtani. A főlvétel július hó első napjaiban lesz elvégezve, miről az értekeztek azonnal értesítést nyerne. A III. osztályba főlvételök, a kik kisdudovónói oklevelet szereztek, vagy a felsőbb leányiskola, esetleg a leánygimnázium hat osztályát végezték. Az ilyen tanulók az I. és II-ik évfolyam különböző tárgyaiból vizsgálatot tesznek. A bejelölésről *postpóston* szivesen küld az igazgatóság. Nagyszomban, 1903. május 4-én. Dr. Billinsky Lajos képző-intézeti igazgató.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A vácz-egyházmegye kath. tanító-egyesület *«Eldő-gödöllői kör»* rendes közgyűlését I. évi június hó 4-én délelőtt 9 órakor szentmisével kezdődőleg Gödöllőn a róm. kath. népiskolában fogja megtartani, melyre a tisztelet tartás és a főviszt. plébános urakat, valamint a népművelés és tanügy barátait van szerencsénk tisztelettel meghívni. A gyűlés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének fölolvása. 3. A világi tisztikar 3 évi időtartamú megbízatása lejárván, világi elnök- és jegyzőválasztás. 4. Az alapszabályokban előírt rendes ügyek elintézése. 5. A kör által kitűzött s a bíráló-bizottság által legjobbnak ítélt dolgozat s az erre vonatkozó bíráló fölolvása és ezen fölötti módszertani szabad

vitatkozás. 6. A kath. tanítók orsz. bizottsága a nem állami tanítók fizetése rendezése tárgyában megindult mozgalom megbeszélése. 7. A tanügy terén szerzett egyes tapasztalatok szabad feltárása és hozzászólása. Gödöllő, 1903. április hó 23. *Bazsánth Vincze* vil. elnök, *Szoboda Ignác* jegyző.

Meghívó. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanító-egyesület *körmendi kör* I. évi tavaszi közgyűlését május hó 14-én délelőtt Egyházas-Rádócson tartja meg, melyre minden tanügybarátot tisztelettel meghív az elnökség. Körmenden, 1903. május 4-én. *Tarday Mihály*.

Meghívó. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanító-egyesület *zalaegerszegi esperesi kör* tavaszi gyűlést I. hó 14-én d. e. 10 órától kezdve Alsó-Bagodban tartja az elemi népiskola tantermeiben, melyre a I. tagokat és az érdeklődőket tisztelettel meghívom. A gyűlés szentmisével kezdődik, melyen a körbeli tagok énekelnek, miert is kérem a tagokat, hogy lehetőleg iparkodjanak kissé korábban megjelenni. Targysorozat: 1. Elnöki megnyitó és jelentés. 2. Jegyzőkönyvek fölolvása és hitelesítése. 3. A bírálóbizottság jelentése a beérkezett pályamunkákról. 4. A társkörök indítványainak fölolvása és tárgyalása. 5. Új tagok főlvétele. 6. Pénztárnok jelentése és tagdíjfelvétel. 7. Indítványok. Sőtör, 1903. május hó 4-én. *Külör Károly* kör-elnök.

Tanítói gyűlés. A kassavidéki róm. kath. tanító-egyesület folyó évi április hó 28-án tartotta Rozgonyban évi rendes vándorgyűlését, melyen a tagok teljes számmal jelentek meg. A gyűlés lefolyása a következő: Hová András abauj-nyiczkei tanító elnöki megnyitőbeszédet az alkoholizmus terjedéséről, annak szomorú következményeiről és e baj orvoslásáról mondott. E róssz szokás terjedésének megállítására és orvoslására legalkalmasabb és legegyszerűbb eszköznek tartja az ifjúsági egyesületeket s ezek szervezésére, alakítására föl hívja a megjelent tagokat. Mert I. az ifjúsági egyesületek által visszatartatjuk a fiatalságot — különösen faluhelyen — a dorbézolástól és kocszmázástól s ezzel együtt az alkohol mértékellen évezetétől. 2. az ifjúsági egyesületek, ha jól vannak vezetve, a népet úgy erkölcsében és viselkedésében, valamint szokásaiban rövid idő alatt megváltoztathatják. Ezután fölolvastatták a múlt gyűlésről fölvevett jegyzőkönyvet, mely minden észrevétel nélkül két tag által hitelesítették. Gyakorlati tanítást tartottak: Heindrich Józsefnek rozgonyi tanítónő I—II. osztályban a besz-értelemgyakorlatokból «A háziállatok ismertetését és hasznát», Fedák József rozgonyi tanító pedig V—VI. osztályban a történelemből «A móhácsi vész» tanította. Mind a két tanítás többek bírálata folytán jegyzőkönyvi dicsérrel lett kitüntetve. Zsembay István esztonosfalusi tanító fölolvasta a központi választmány által kitűzött pályafelvetelről írt két dolgozatát s mind a két dolgozata megválasztás végett a bíráló-bizottsághoz fölterjesztetett. Elnök vita indult meg a felekezeti tanítók fizetésének rendezése ügyében s egyhangúlag elhatározták, hogy a fizetésrendezés céljából megindult mozgalomhoz a kör összes tanítói és tanítónői csatlakoznak, sőt ez ügyben egy rendkívüli közgyűlés összehívását fogják kérni az egyesületi elnöktől.

Meghívó. A Pápa és Pákovácsi egyesített róm. kath. tanító-egyesület I. évi június hó 4-én tartja N.-Gyimóthon tavaszi rendes közgyűlését, melyre az egyesület alapító, pártoló és rendes tagjai, nemkülönbén a tanügy barátai tisztelettel meghívotnak. Targysorozat: 1. 9 órakor szentmise. 2. A gyűlés megnyitása. 3. A korábbi három gyűlésről szóló jegyzőkönyv fölolvása s azok hitelesítése. 4. Az új tagok fölvétele. 5. Az alapszabályok módosítása. Előadó Lakos István. 6. Gyakorlati tanítás (Eger ostroma című olv.) Kálmán Antal, a helyi V—VI. osztályal. 7. Próbatanítás a levegő jó és rossz tulajdonságairól. Turner Nándor a helyi V—VI. oszt. tanulókkal. 8. A központi gyűlésre kitűzött tételről, Süle Gábor. 9. A számvizsgáló bizottság jelentése, Lakos István. 10. A felekezeti és községi tanítók fizetésrendezése érdekében a képviselőháznak küldött kérvény bejelentése. 11. Az őszi közgyűlésre a próbatanítás és fölolvásás megállapítása. 12. A «Tanügyi Értesítőre» mikénti előfizetés meghatá-

...terjeszse föl. — **R. N.** A beküldött pályázatot elbűzlettük. — **B. V.** Már egyszer megjelent. — **B. F.** Köszönettel támogatjuk. — **Dr. É. M.** Intőzkedünk. — **K. F.** Azt írja: A kath. tanítók orsz. segélyalapjába ahogyan belépni: miután ez nálunk majdnem ismeretlen a tanítóegyletünk sines, kérdem: hol jelentkezzen, ha a külföldi pénzt? s lehet-e 5-6 évet utánfizetni? Válaszunk ez: 1. Jelentkezzen belépésre mélt. és főtiszt. **Walter Gyula dr.** prelátus-kanonok elnök úrnál. Esztergom. 2. A tagsági díjat küldje Egerbe mélt. és főtiszt. **Regedsovich Róbert** ez. püspök-kanonok úrhoz. 3. Ajánlunk lépjen be alapítótagnak. — **E. F.** Köszönet az értesítésért. — **H. F.** A kérvényt az országos kath. segélyalap elnökségéhez intézze. A rendkívüli segélyt az elnök támogatja. — **T. Z.** Törvény szerint attól a naptól esedékes, a melyben az öt szolgálati évet betöltötte; de kiterjedik előremenőleg 15- vagy a következő hónap 1-ig. **B. V.** és **H. E.** Köszönet. Közzétettük. — **A. J.** Kérjen egy hónapi szabadságot az egyházmegyei főhatóságtól. Kérvenye a főtiszt. plébániai hivatal útján terjesztendő föl. — **B. F.** A kiadóhivatal a Szent-István Társulat minden újabb kiadványát készségei küldi meg az egyesületnek, ha az illetékes elnökség arról gondoskodik, hogy azok érdemleg ismertetve legyenek a kör, vagy közgyűléseken. Köszönetét tömésöljük. — **Sz. F.** Közzétettük. **Sz. M. I.** A tanító jövedelme meg nem esonkítható. Rangsorokják a díjveit tartalmazhoz. 2. Községi teherrel meg nem róható. — **K. F.** A kath. tanítók segélyalapjának ügyével foglalkozni fogunk. Türelemet kérünk.

...előző szerkesztő **Ember Károly**

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Jászfalu kántortanítói állomásra a pályázat újból hirdetik *május 26-ra* (Lásd „Népvéelő” 13. számát). Tiszta magyar is jelentkezhetik. 116 1-1

Kalocsai érseki megye.

Ó-Kanizsára (Bács megye) segédkántort keresek. Fizetése havonként 30 korona, lakás, ételmezés. Adása azonnal elfoglalandó. 120 1-2

Nagyvárdi latin szert. egyházmegye.

Pályázat a bodonospataikai róm. kath. kántortanító-sárra. Javadalmazása: alapítványokból 66 kor., egyházmegyei segély 320 kor., Jávori-féle alaphól 70 korona, iskolaiskoláért 50 kor., tandíjból 30 kor., alapítványi mész után 20 kor., stólából 120 kor., 24 magyar hold szántóföld, 6 öl fa, 8 köböl rozs, 1 szekér széna, lakás, kert és istálló. Pályázati határidő *május 17.* Az állomás május 30-án elfoglalandó. A folyamodók okmányait a bodonospataikai róm. kath. iskolaszékre ezimezve küldjék. Upp. Paptalva, (Biharm.) 119 1-1

Rozsnyói püspöki megye.

A szentsimoni (Gömör) posta: Felsőhangy) róm. kath. okleveles kántortanítói állásra pályázatot hirdetek. Jövedelme: két szobás jó lakás, konyha, kamra, tehénöl, sertiöld, belsőkert. Faluhoz igen közel 11 hold és 1428 öl jó szántóföld, 2 hold és 418 öl rét. Három szarvasmarha legeltetési jog földmunka helyett. Tandíj 104 korona és ehhez minden ismétlőstől 80 fillér. Húsz köböl és két véka kétszeres gabona. Hat öl tűzifa az udvarba szállítva. Negyven esirke helyett 16 korona. Stólából körülbelül száz korona. Adamsegély eddig volt 190 korona. Korpótlék az államtól. Köteleessége osztatlan iskolában tanítani s minden eddigi kántori teendőt pontosan elvégezni. Pályázati határidő *május 30.* Választás azonnal lesz. Személyes megjelenés szükséges. Állása azonnal elfoglalandó. A mellékletekkel jól felszerelt kérvényét előbb *Mester Károly* h. plébánoshoz küldendő. 121 1-1

Keresünk Nagy-Mihályra (Zemplén) jól orgonáló és tótul is tudó orgonista-segédet. Teljes ellátás, havi 60 korona, nagymisék és búcsúztatók díjaival díjazva. Ajánlatok a róm. kath. plébáni-hivatalhoz. 117 1-2

Nagyon fontos megtudni minden kántornak, hogy a **Mária légy velünk** című s 50 éneket tartalmazó gyűjtemény, **diszes orgonakisérettel**, egyháziilag jóváhagyva, **csak 2 korona**, bormenyv: utányét 55 fillér. Ez az árkelevény csak egy hónapig tart; azután bizonyánvba adom s az ár ismét 3 koroná lesz. **Zámbo Károly** kántor. (Szeged 6.) 118 1-4

MÁRIA

a szomorú vigasztalója

Emétkedések és elbeszélések május havára, válogatott imagyűjtemény-nyel.

Irta ABBÉ ALIZON.

Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapesten (VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. sz.).

Ára szép vászonköt. 2 korona.

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

vilamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentsír lovagja, a Ferencz József-rend lovagja
A párisi és becsi világtaláltságon stb. helyről kintüntetve.

Legelősebb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnymásu csőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindenmü orgonajavításokat és hangolásokokat a legmérsékeltébb árban és telki ismeretes pontossággal teljesít. Orgona jokarban tartása mersekkelt árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.

A vonatok indulása Bpest k. p. udvarról. A vonatok érkezése Bpest k. p. udvarra.
Ervenyes 1903. május hó 1-től.

Délelőtt		Delután		Délelőtt		Delután	
óra	vonat neve	óra	vonat neve	óra	vonat neve	óra	vonat neve
hova		hova		honnán		honnán	
12.00	Hatvan	12.00	Kis-Köcs	9.00	Arad	12.15	Gödöllő
12.15	Écs, Nagy-Károly	12.15	Nyirékfa 9	9.20	Berlin, Ruttká	12.30	Berlin, Ruttká
12.30	Hídtelep, Nagy-Károly	12.30	Bücske	9.30	Stanislaw, M.-Sziget	1.00	Konstantin, Belp., Brod
12.45	Debrecen, Kolozsvár	12.45	Hatvan, Miskolc	9.40	Brasso, Arad	1.10	Bukarest, 3. Arad
1.00	Tovis, Stanislaw	1.00	Gödöllő	9.50	Bücske, Gyékényes	1.30	Gyékényes, Eszék/Pecs
1.15	Bécs, Győr	1.15	Kolozsvár, Tóváros	10.15	Lemberg, Kassa	1.50	Ludwig, Paris, Bécs
1.30	Ruttká, Berlin	1.30	Szatmár-Nemeth	10.35	Maramaros-Sziget	1.50	Tovis, Kolozsvár
1.45	Belgrad, Brod	1.45	Arad, Bakarest 9	10.40	Bécs, Triest	1.50	Szatmár-Nemeth
1.55	Kassa, Munkacs	1.55	Bécs, Paris, London	10.50	Csorba, Kassa 4	3.10	Hatvan, Szerecs
2.10	Maramaros-Sziget	2.10	Szolnok	11.00	Belgrad, Brod	4.25	Bücske
2.25	Fehérgyarmat	2.25	Bücske	11.10	Brasso, Kolozsvár	5.35	Gödöllő
2.40	Kassa, Csorba	2.40	Bücske, Lénferr	11.20	Győr, Fehérgyarmat	6.35	Győr
2.55	Gödöllő	2.55	Belgrad, Brod	11.30	Gödöllő	6.40	Brasso, Kolozsvár
3.10	Zágráb, Fiume	3.10	Konstantinopoly	11.35	Hatvan	6.50	Stanislaw, M.-Sziget
3.25	Torino, Roma, Páris	3.25	Brasso, Eszék	11.40	Bakarest, Brasso	7.00	Belgrad, Brod
3.40	Vinkovce	3.40	Gyékényes	11.50	Fiume, Zagrab, Brod, Páris	7.00	Berlin, Ruttká
3.55	Arad, Brasso	3.55	Szatmár-Nemeth	8.15	Csorba, Kassa	7.10	Szerecs
4.10	Zágráb, Fiume, Páris	4.10	Arad, Szabolcs, Páris	8.30	Hatvan	7.20	Brasso, Arad
4.25	Bécs	4.25	Ruttká, Berlin	8.45	Torino, Roma, Fiume	7.30	Gödöllő
4.40	Hídtelep	4.40	Győr	8.50	Zágráb	7.35	Fiume, Zagrab, Brod
4.55	Munkacs, M.-Sziget	4.55	Ruttká, Berlin	9.00	Győr	8.30	Bécs
5.10	Bécs, Győr	5.10	Kolozsvár, Brasso	9.10	Szolnok	8.40	Munkacs, M.-Sziget
5.25	Kolozsvár, Brasso	5.25	Konstantinopoly	9.20	Berlin, Ruttká	8.40	Bücske, Kis-Köcs
5.40	Berlin, Ruttká	5.40	Hatvan	9.30	Szatmár-Nemeth	8.50	Csorba, Kassa
5.55	Munkacs, M.-Sziget, Stanislaw	5.55	Zágráb, Fiume, Roma	9.40	Szatmár-Nemeth	9.00	Torino, Roma, Fiume
6.10	Bécs	6.10	Nagy-Károly	10.15	N.-Karnisa, Triest	9.05	Zagr., Vinkovce, Páris
6.25	Hídtelep, Eszék, Szabolcs, Páris	6.25	M.-Sziget, Stanislaw	10.30	1. Juniús 15-től bezárulag szept. 15-ig közlekedik.	9.15	Berlin, Ruttká
6.40	Brasso, Győr	6.40	Bücske, Csorba	10.45	2. Juniús 17-től bezárulag szept. 17-ig közlekedik.	9.25	Bécs, Győr
6.55	Kolozsvár, Brasso	6.55	Zágráb, Fiume, Páris	11.00	3. Juniús 17-től bezárulag szept. 17-ig közlekedik.	9.30	N.-Szeben, Gyfőhely
7.10	Berlin, Ruttká	7.10	Kolozsvár, Bakarest	11.15	4. Majus havában csak Brassó felé közlekedik.	9.45	Tovis, Kolozsvár
7.25	Stanislaw	7.25	Lemberg, Kassa	11.30	5. Csak hetekenapokon közl.	9.55	Stanislaw
7.40	Bécs, Győr	7.40	Maramaros-Sziget			9.45	Győr, Fehérgyarmat
7.55	Arad, Brasso	7.55	Fehérgyarmat			9.55	Munkacs, Kassa
8.10	Brasso, Eszék, Brod	8.10	Arad, Brasso			10.00	Maramaros-Sziget
8.25	Bécs, Szeged	8.25	Belgrad, Eszék, Brod			10.00	Bücske
8.40	Kassa, Csorba 4	8.40	Bécs, Szeged			10.00	Nagykátá
8.55	Ruttká, Miskolc	8.55	Kassa, Csorba 4			10.40	Hatvan
A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.				A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.			
6.00 sz. v. Páris 1)				6.00 sz. v. Páris 1)			
A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról. — A vonatok érkezése Budapest ny. p. udvarra.							
12.00	Bécs	12.00	Győr, Szolnok	12.50	K.ost. Konstantinopoly 9)	12.50	Palota-Ujpest
12.15	Paris	12.15	Palota-Ujpest	1.15	ex. v. Bakarest	1.15	Nagy-Máros 9)
12.30	Ostende, London	12.30	Nagy-Máros	1.40	Palota-Ujpest	1.25	Bukarest, Veretoreva
12.45	Palota-Ujpest	12.45	Dorog	1.55	Palota-Ujpest	1.30	Bécs
1.00	Eszék, Győr	1.00	Palota-Ujpest	2.15	Szolnok, Czegled	1.50	Paris, Bécs
1.15	Győr, Szolnok	1.15	Bécs, Paris	2.30	Berlin, Zsolna	2.00	Palota-Ujpest
1.30	Esztergom	1.30	Pilis-Csaba 9)	2.45	Palota-Ujpest	3.05	Palota-Ujpest
1.45	Palota-Ujpest	1.45	Parkány-Nama, Léva	3.10	Palota-Ujpest	3.15	Lajosmizse
2.00	Lajosmizse	2.00	Veretoreva	3.25	Bakarest	3.35	Nagy-Máros
2.15	Zsolna, Berlin	2.15	Bakarest, Buzias	3.40	Veretoreva	4.05	Palota-Ujpest 9)
2.30	Bécs	2.30	Esztergom	3.55	Buzias	4.15	Szolnok, Czegled
2.45	Déli- és Északi-Mag	2.45	Esztergom	4.10	Dorog	4.30	Esztergom
2.55	Palota-Ujpest	2.55	Győr	4.25	Palota-Ujpest	5.40	Palota-Ujpest
3.10	Bécs, Győr	3.10	Lajosmizse	4.40	Paris, Bécs	5.45	Nagy-Máros 9)
3.25	Palota-Ujpest	3.25	Palota-Ujpest 1)	4.55	Lajosmizse	5.55	Bécs, Berlin
3.40	Nagy-Máros 9)	3.40	Palota-Ujpest	5.10	Palota-Ujpest	6.00	Palota-Ujpest
3.55	Bécs, Paris	3.55	Nagy-Máros	5.25	Bécs	7.00	Bécs
4.10	Palota-Ujpest	4.10	Szeged	5.40	Esztergom	7.10	Temesvár, Buzias
4.25	Nagy-Máros 9)	4.25	Bécs	5.55	Parkány-Nama	7.20	Orsova, Buz., Temesvár
4.40	Palota-Ujpest	4.40	Vác 9)	6.10	Danubeszi-Ang	8.20	Palota-Ujpest
4.55	Nagy-Máros 9)	4.55	Palota-Ujpest	6.25	Berlin, Zsolna, Pozsony	8.30	Vác 9)
5.10		5.10	Zsolna, Berlin	6.40	Palota-Ujpest	8.45	Parkány-Nama
5.25		5.25	Pozsony	6.55	Szeged	8.55	Bécs
5.40		5.40	Bakarest, Buzias	7.10	Esztergom	9.15	Esztergom
5.55		5.55	Veretoreva	7.25	Berlin, Zsolna	9.45	Berlin, Zsolna
6.10		6.10	Bakarest, Buzias	7.40	Szolnok, Czegled	9.55	Szolnok, Czegled
6.25		6.25	Lajosmizse	7.55	Pilis-Csaba 9)	10.05	Pilis-Csaba 9)
6.40		6.40	Palota-Ujpest	8.10	Palota-Ujpest	10.15	Palota-Ujpest
6.55		6.55	Vác 9)	8.25	Nagy-Máros 9)	10.30	Nagy-Máros
7.10		7.10	Palota-Ujpest	8.40	Vác 9)	10.45	Vác 9)
7.25		7.25	Bécs, Paris	8.55	Esztergom	11.00	k.ost. London, Ostende
7.40		7.40	Szeged, Buzias, Bakarest	9.10	Parkány-Nama	11.10	ex. v. Paris, Bécs
7.55		7.55	Palota-Ujpest	9.25	Danubeszi-Ang	11.20	Lajosmizse
8.10		8.10	Vác 9)	9.40	Berlin, Zsolna, Pozsony	11.30	keleti Konstantinopoly 9)
8.25		8.25	Palota-Ujpest	9.55	Palota-Ujpest	11.40	exp. v. Belgrad
8.40		8.40	Bécs, Paris	10.10	Szeged	11.50	Ersekujvár
8.55		8.55	Szeged, Buzias, Bakarest	10.25	Palota-Ujpest	12.00	Palota-Ujpest 9)
9.10		9.10	Palota-Ujpest	10.40	Szolnok, Czegled		
9.25		9.25	K.-K.-Fehérgyarmat	10.55	Bécs		
9.40		9.40	Zsolna, Berlin	11.10	Esztergom		
9.55		9.55	Palota-Ujpest 9)	11.25	Berlin, Zsolna		
10.10		10.10	Belgrad	11.40	Szolnok, Czegled		
10.25		10.25	Konstantinopoly 9)				
10.40		10.40	Bukarest				
10.55		10.55	Konstantinopoly 9)				
A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.				A vonatok érkezése Buda-Császárfürdő kitérőre.			
6.14 sz. v. Esztergom	12.30 sz. v. Dorog	7.17 sz. v. Dorog	4.39 sz. v. Esztergom				
	1.55 * Pilis-Csaba 9)	8.45 * Esztergom	6.22 * Esztergom				
	2.25 * Esztergom		10.15 * Pilis-Csaba 9)				
	6.30 * Esztergom						